

Naslov članka / Article:

Pogosti izzivi pri poučevanju violine v začetnem obdobju

Overcoming Common Challenges for Beginners in Learning the Violin

Avtor/ Author:

Katja Dadič

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Glasba v šoli in vrtcu 2/2024, letnik 27

ISSN 1854-9721

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2024

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/glasba-v-soli-in-v-vrtcu/>

Pogosti izzivi pri poučevanju violine v začetnem obdobju

Katja Dadič

Glasbena šola Koper, Gravisi-Barbaban-
ca Palace, Gallusova ulica 2, 6000 Koper

katja.dadic@gmail.com

Overcoming Common Challenges for Beginners in Learning the Violin

Izvleček

Na začetku učenja violine se tako pedagog kot učenec srečata z nekaterimi težavnimi področji, kot so na primer učenje tehnike leve in desne roke, koordinacija obeh rok, intonacija in razumevanje notnega zapisa. Pogledi in mnenja o začetnem pristopu k učenju so med pedagogi različni. Nekateri se na začetku posvetijo postavitvi leve roke in igranju pizzicato, drugi pa igranju z lokom. Slednje je svojevrsten izziv zaradi koordinacije in pravilne drže loka. Glede na specifiko violine je pri igranju neizogiben tudi izziv natančnega intoniranja. Obseg omenjene problematike je v veliki meri odvisen od razvitosti učenčevega notranjega slušnega zaznavanja. K istemu cilju, da učencu omogočimo učinkovit napredek pri usvajanju omenjenih zahtevnih veščin, učitelji pristopajo z različnimi metodami.

Ključne besede: učenje violine, didaktični pristopi, intonacija, koordinacija rok, notni zapis.

Abstract

In beginning violin lessons, teachers and students commonly encounter challenges related to left and right-hand technique, independent hand coordination, intonation, and musical notation comprehension. Teachers have varying approaches to the initial stages of learning; some prioritise the left-hand position and pizzicato playing, while others emphasise bowing techniques, which present unique difficulties due to the coordination and the need for correct bow posture. Additionally, given the specific nature of the violin, achieving precise intonation is an inevitable challenge. The severity of these issues often depends on the development of inner auditory perception. Teachers employ various teaching methods to support students in making satisfactory progress with these complex skills.

Keywords: learning violin, didactic approaches, intonation, hand coordination, musical notation.

Uvod

V zgodnjem obdobju učenja violine se tako pedagog kot učenec srečata z veliko izzivi. Eno od ključnih vprašanj, s katerim se učitelj na začetku sooči, je, kako zasnovati začetek učnega procesa in kakšni bodo prvi koraki učenja tako zahtevnega instrumenta. S katerim pristopom bi omogočili lažji napredek in kako vsaj deloma zmanjšali frustracije? Med pedagogi se mnenja glede začetnega pristopa učenja violine razlikujejo, saj vsak pristop ali metoda nosi svoje prednosti in slabosti, a zdi se smiselno, da učitelj problematiko predhodno pozna, saj mu to omogoča pripravljen in premišljen pristop k učenju.

Dileme didaktičnih izhodišč pri začetnem učenju violine

Pri dilemi, katero tehnično prvino naj učencu predstavimo kot prvo, so med violinskimi pedagogi mnenja deljena. Ali naj bo to igra z lokom, ob kateri učenec igra po praznih strunah, ali naj začnemo s *pizzicatom* in se posvetimo postavljanju prstov leve roke? Oba načina imata prednosti in slabosti. Edmondson (2005) je naredila raziskavo v ZDA in pedagoge povprašala po njihovem mnenju o omenjeni dilemi.

Pedagogi, ki zagovarjajo začetek učenja s *pizzicatom*, menijo, da je za začetnike že dovolj velik izziv sama drža violine. Dodati kompleksno nalogo, kot sta drža loka in vlečenje loka, bi lahko poslabšalo držo violine. Drugi pedagogi so mnenja, da *pizzicato* zahteva še več fine motorike, saj pri vlečenju loka izvajamo večje gibe. *Pizzicato* prav tako ne daje prave predstave zvoka, saj je ta kratek in neizdržan. Prednost začetka z igranjem z lokom vidijo v doseganju lepega in velikega (polnega) tona, namesto melodične raznolikosti (zaradi igranja po praznih strunah – E, A, D, G) pa lahko uporabljajo različne ritmične vzorce. Še nekateri

pedagogi pa so privrženci ideje, da učenca spoznajo s prvinami obeh rok sočasno (Edmondson, 2005).

S tehniko *pizzicata* lahko ustvarimo čist in zveneč zvok, saj struna ob ustreznem prijemu dobro zavibrira. Zagovorniki začetnega učenja s *pizzicatom* se opirajo prav na to dejstvo, da se učenec nauči dovolj dobrega prijema, saj v nasprotnem primeru zvok ni dober, kar učitelju in učencu jasno kaže, kje je težava. *Pizzicato* pripomore tudi k utrjevanju dobre drža violine, poleg tega pa učenci urijo ohranjanje tempa.

Po drugi strani si učenec na podlagi predstav in izkušenj do tedaj slišane in videne violinskega zvoka predstavlja kot zvok, ki ga pridobimo z igranjem z lokom po struni. Nekateri učitelji menijo tudi, da bo učenec lok, ki ga vidi v škatli, v vsakem primeru preizkusil, zato je smiselno in koristneje, da ga takoj naučimo pravilnega igranja.

Bob Gillespie (v Edmondson, 2005), profesor na akademiji v Ohiju, zagovarja idejo, da je treba spretnosti desne in leve roke učiti ločeno, ker sta zelo kompleksni. Za njuno združitev je potrebno veliko koordinacije, zato meni, da ju lahko združimo šele takrat, ko ju učenec usvoji ločeno. Torej se lahko šele takrat, ko učenec zna držati lok in violino, posvetimo postavljanju prstov in natančni intonaciji. Po njegovih besedah raziskave kažejo, da je združitev obeh rok lažja tistim, ki imajo bolj razvite slušne sposobnosti (Edmondson, 2005).

Problematika intonacije in koordinacija leve roke

Problematika natančne intonacije spremlja violinista od samega začetka učenja instrumenta. Kot rečeno, godala, ki na strunah ne omogočajo označenih pozicij za izvajanje tonskih višin, violinistu pomenijo velik izziv. Ta težava se pojavi na samem začetku izobraževanja, saj se z njo srečamo, ko učenca učimo postavitve prstov leve roke. Težava se pojavi še posebej pri učencih s slabše razvitim melodičnim poslušom. Učenec lahko igra točno, če ima razvito sposobnost notranjega slušnega zaznavanja intonacije. Če tovrstne sposobnosti niso dovolj razvite, je izziv učenja violine veliko večji. Učitelj mora spodbujati razvoj slušnega zaznavanja ter učen-

S tehniko *pizzicata* lahko ustvarimo čist in zveneč zvok, saj struna ob ustreznem prijemu dobro zavibrira.

ca usmeriti v kritično poslušanje. Učenec lahko doseže napredek pri intonacijski natančnosti, če je učitelj dovolj dosleden in potrpežljiv. Učitelj za napredovanje in spodbujanje učenčevega notranjega slišanja lahko v pouk vključi petje. Pesmi, ki se jih učenec uči zaigrati na violino, lahko predhodno zapoje. Prav tako lahko pesem za vajo s pomočjo učitelja poskusi zapeti tako, da ima za izhodišče različne tone. Učitelj lahko pripomore tudi tako, da učenca ob igranju spremlja na klavir.

Nekateri učitelji na učenčevo violino na začetku učenja nalepijo črte, ki spominjajo na prečke pri kitari. Te so učencu v vizualno pomoč pri natančni postavitvi prsta na pravo mesto in posledično čisti intonaciji. Tako se učenec navadi na razdalje med prsti in hitreje doseže zadani cilj ter pravilno zaigra pesem ali vajo, kar mu da občutek samozavesti in gotovosti. Pa vendar je pomembno, da ob tem ne zanemari slušnega zaznavanja zaigranega.

Problematika desne roke in lokovanja

Lok nam omogoča, da s spremembo načina lokovanja skladbi spremenimo značaj. Prav igra z lokom je tista, ki v največji meri vpliva na kakovost tona. Poleg ravno pravišnjega naslona desne roke mora lok potovati po struni vzporedno s kobilico, kar je za najmlajše velik izziv. Prav tako je pomembno kontaktno mesto – kje med kobilico in ubiralco vlečemo lok. Ob igranju moramo biti pozorni tudi na naklon loka (palica proti ubiralci) ter moramo prilagajati višino desne roke, da ta ni postavljena previsoko ali prenizko glede na posamezno struno.

Učencu ob spoznavanju z lokom pojasnimo, kaj je njegova funkcija. Razlaga bo najbolj razumljiva, če učitelj vanjo vključi demonstracijo. Učencu pokaže različne vrste lokovanj, kako lahko z lokom igramo na različnih mestih in kako z vijakom uravnavamo napetost žime.

Učencu predstavimo pravilno držo loka in razložimo, da imajo prsti, ki lok držijo, različne naloge. Kazalec in meziniec delujeta kot neke vrste tehnica. Kazalec pomaga pri dodajanju naslona na struno, meziniec pa pripomore k odvzemu teže. Oba sta izjemno pomembna, saj teža loka ni enakomerno razporejena, kar pomeni, da je treba v nekaterih primerih težo pri naslonu

dodati ali odvzeti. Drža mora biti dovolj sproščena, da so prsti fleksibilni, saj se njihov položaj malenkost spreminja glede na to, s katerim delom loka igramo.

Nekateri pedagogi držo loka predstavijo z zanimivimi prispodobami. Na primer Marković (1990) svojim učencem, preden predstavi lok, pove zgodnico. Pove jim, da je lok ptiček, zato morajo biti previdni, kako ga primejo. Ne smejo ga prijati pregrobo, saj ga lahko poškodujejo, če pa ga primejo prenežno, lahko odleti.

Zaradi tako kompleksne naloge se nekateri učitelji odločijo, da lahko učenci uporabijo kakšno olajšavo. Držo lahko prilagodimo na različne načine. Ena od možnosti je, da prstov desne roke ne postavimo v pravičen položaj, temveč palec postavimo pod lok, kar je učencu bolj preprosto in naravno. Nekateri pedagogi pa svetujejo, naj učenec na začetku lok drži višje na loku, kar pomaga pri občutku nadzora zaradi bolj enakomerno razporejene teže.

Na trgu obstaja veliko pripomočkov, ki lajšajo učenje pravičnega igranja z lokom – od različnih nastavkov, ki onemogočajo, da bi lok vlekli postrani, do različnih pripomočkov, ki prste na loku »prisilijo« v pravičen položaj. Glede uporabe takih pripomočkov so med pedagogi mnjenja deljena.

Uporaba glasbenega zapisa pri začetnem učenju violine

Piaget (1930; v Zadnik, 2011, str. 90) poudarja, da »glasbeni simboli v notnem črtovju služijo kot uporabni označevalci šele takrat, ko je otrok zgradil odnos do njih preko glasbenih izkušenj in s pomočjo mнемotehničnih sredstev zunaj glasbenih vsebin, ki so se v glasbenem spominu usidrale kot izoblikovane glasbene predstave«.

Prav igra z lokom je tista, ki v največji meri vpliva na kakovost tona.

Poleg ravno pravišnjega naslona desne roke mora lok potovati po struni vzporedno s kobilico, kar je za najmlajše velik izziv.

S spoznavanjem notnega zapisa se ob vstopu v glasbeno šolo srečajo vsi učenci. To je eden večjih izzivov na začetku glasbenega izobraževanja, ki lahko pri učencu sproži celo upad interesa za nadaljnje šolanje. Nekateri pedagogi iz tega razloga branje in spoznavanje notnega zapisa za nekaj časa preložijo in v zgodnjem obdobju učijo z uporabo imitacije, pri kateri učenci igrajo na pamet. Tako kot Shinichi Suzuki, ki je v svoji metodi med drugim zagovarjal predpostavko, da bi morali otroci znati igrati na violino preden bi znali brati note.

Nekateri učitelji pa kot pomoč pri učenju branja glasbenega zapisa nad note zapišejo številke, ki označujejo, kateri prst mora zaigrati določen ton (prazna struna – 0, kazalec – 1. prst, sredinec – 2. prst, prstanec – 3. prst in mezinec – 4. prst). Težava te vrste »olajšave« se kaže v tem, da učenec notnega zapisa ne bere z razumevanjem tonskih višin in intervalov, temveč zgolj kot informacijo, s katerim prstom mora neko noto zaigrati. Učitelj mora biti pozoren, da se pri učencu to ne razvije v navado, saj je zavedanje, katero noto igramo, nujno.

Nedvomno je v prvem razredu veliko lažje tistim učencem, ki so obiskovali program glasbene pripravnice in so že stopili v stik s standardnim glasbenim zapisom. Ti učenci so namreč še pred začetkom učenja inštrumenta imeli možnost oblikovati glasbene predstave v dejavni obliki, z izvajanjem melodičnih in ritmičnih vsebin, ter jih nato z razumevanjem nadgraditi v obliko standardnega glasbenega zapisa. Na ta način k učenju inštrumenta pristopijo z izjemno uporabljenim predznanjem (Zadnik, 2011).

Pomembno je, da učitelj od samega začetka učenja spodbuja branje notnega zapisa z razumevanjem in neposrednim ozvočevanjem – četudi je ta način dolgotrajen in za učenca zahtevnejši, se mu bo pri nadaljnjem izobraževanju obrestoval.

Sklep

Opredelili smo najpogostejše izzive, s katerimi se srečajo vsi učitelji in učenci v zgodnjem obdobju učenja violine. Koristno je, če je učitelj z najpogostejšimi težavami seznanjen še pred samim začetkom poučevanja, saj je tako v praksi opremljen s strategijami in rešitvami. Učitelj se mora predhodno odločiti, kako bo zastavil začetno uro, kateri tehnični prvini bo v prvem obdobju učenja posvetil več pozornosti, igranju z levo ali z desno roko. Vsak pedagog to odločitev sprejme na podlagi svojih prepričanj in izkušenj. Večina učiteljev pa si deli mnenje, da je treba prvine leve in desne roke najprej usvojiti ločeno in ju žele nato združiti v igranje z obema rokama.

Med pogoste izzive smo uvrstili tudi igranje leve roke in natančno intoniranje. Pri igranju violine so težave z intonacijo zaradi specifične inštrumenta vedno prisotne tako pri učencih z absolutnim poslušom kot pri učencih s slabo razvitim melodičnim poslušom. Seveda pa je problematika v drugem primeru veliko večja, saj je za igranje violine nujno, da učenec razvije sposobnosti notranjega slušnega zaznavanja. Za napredovanje na tem področju je potrebno veliko potrpežljivosti in doslednosti s strani učitelja.

Med obravnavo najpogostejših izzivov pri učenju začetnikov smo umestili tudi igro z lokom oziroma uporabo desne roke. Ta zaradi svoje kompleksnosti velikokrat povzroča težave, zato je smiselno vedeti, na kakšen način jo lahko za namene učenja poenostavimo.

Nezanemarljiv izziv pri učenju začetnikov je tudi spoznavanje notnega zapisa. V primeru, da učenec nima nobenega glasbenega predznanja, mora učitelj v pouk inštrumenta vključiti tudi spoznavanje notnega zapisa. Njegovo poznavanje je ključno za učenčevo nadaljnje izobraževanje.

Viri in literatura

- Dadič, K. (2021). *Colourstrings metoda pri zgodnjem poučevanju violine* [Magistrsko delo]. Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo.
- Edmondson, R. (2005). Beginning Violin: Pizzicato vs. Arco. *American String Teacher*, 55, str. 50–53.
- Marković, D. (1990). *Neka uvek bude pesma (početna škola za violino)*. Savez muzičkih i baletskih pedagoga Srbije, Beograd.
- Zadnik, K. (2011). *Razvoj ritmičnega in melodičnega posluha pri 8-letnih učencih v glasbeni šoli* [Doktorska disertacija]. Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo.